

Den private børnehave Højvang

Alle børns børnehave

Pædagogisk læreplan.

Børnehave Højvang 2021.

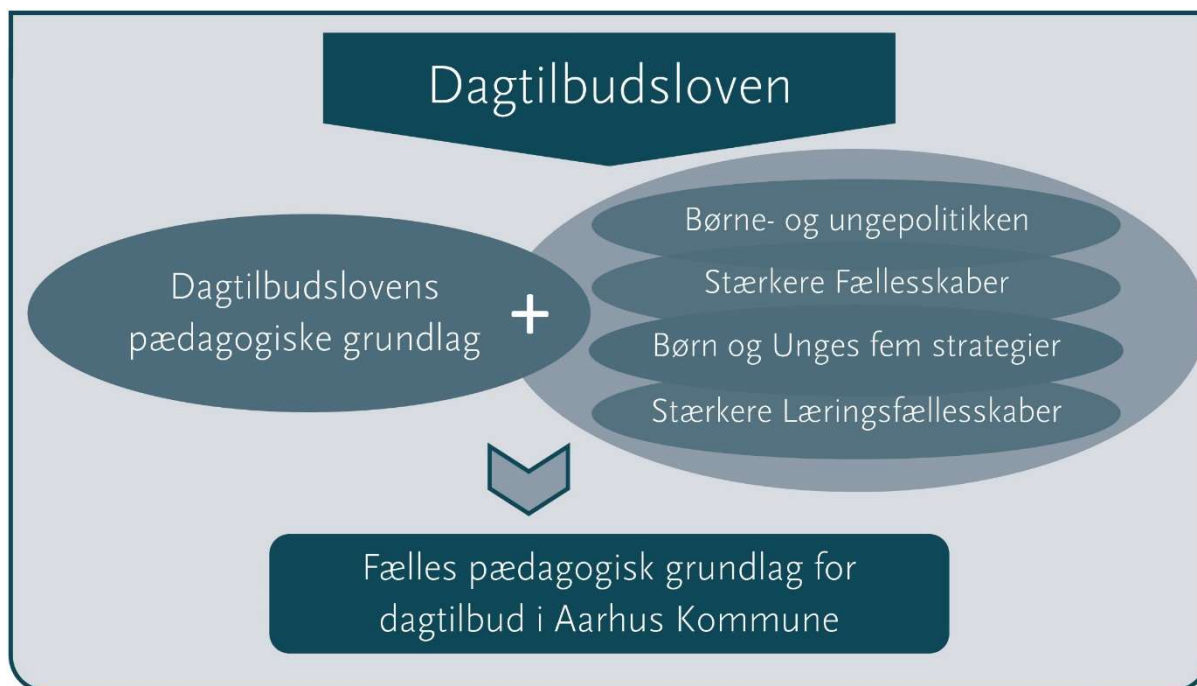
Indledning

Alle dagtilbud i Danmark skal udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan med afsæt i bestemmelserne i dagtilbudsloven. Denne skabelon til den styrkede pædagogiske læreplan er udarbejdet i en arbejdsgruppe bestående af dagtilbudsledere, BUPL, FOA, De selvejende dagtilbud, områdechefer og forvaltningen.

Skabelonen er en hjælp til at indfri de krav, der i lovgivningen stilles til den skriftlige pædagogiske læreplan, og er det redskab, som dagtilbuddene i Aarhus Kommune skal bruge til at udarbejde den pædagogiske læreplan.

Det er afgørende, at den styrkede pædagogiske læreplan udarbejdes i og tilpasses en lokal kontekst, så den bliver rammen for al pædagogisk arbejde i dagtilbuddet og et pædagogisk redskab, der understøtter det pædagogiske personales og ledelsens arbejde med at skabe gode pædagogiske læringsmiljøer for børnene. Læreplanen skal samtidig være med til at understøtte sammenhængen i tilbuddene til børnene, de unge og deres familier i lokaldistrikterne.

Temaerne i skabelonen er beskrevet ud fra det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune. Det pædagogiske grundlag tager afsæt i dagtilbudslovens formuleringer og vores lokale børne- og ungepolitik, 0-18-årsperspektivet, strategier mv.

Ministeriets intention med den pædagogiske læreplan er, at:

"... dagtilbuddets pædagogiske læreplan med udgangspunkt i de centrale elementer fra det pædagogiske grundlag og med udgangspunkt i de pædagogiske mål og indholdsbeskrivelser af læreplanstemaerne skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet, herunder sikre at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene m.v."

Ministeriets samlede beskrivelse af rammer for den pædagogiske læreplan er beskrevet i: **"Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold"**, der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud under overskriften "Den styrkede pædagogiske læreplan".

Indholdet er:

1. Børnesyn
2. Dannelse og børneperspektiv
3. Leg og børnefællesskaber
4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen
5. Læring og de seks læreplanstemaer
6. Børnemiljø
7. Børn i udsatte positioner

8. Forældresamarbejde
9. Inddragelse af lokalsamfundet
10. Sammenhæng med børnehaveklassen
11. Ledelse
12. Pædagogisk personale
13. Dokumentations- og refleksionspraksis
14. Evaluering

1. Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber.

Vores børnesyn i Højvang er, at børn som udgangspunkt altid har positive intentioner. Som personalegruppe er vi undersøgende og nysgerrige i forhold til barnets intentioner og behov og tilgår altid barnet ud fra et ressourceorienteret perspektiv. Vi har ansvaret for, at børnene får mangfoldige og rige erfaringer, der bidrager til barnets læring, trivsel, udvikling og dannelse. Vi arbejder fx bevidst med børnesynet i forhold til de børn, der har en del negativ kontakt i løbet af dagen. I de tilfælde samarbejder personalet om tilretning af den pædagogiske praksis i forhold til at styrke barnet i at få flere positive kontakter og relationer til de øvrige børn. På samme måde arbejder vi med børnesynet i den børneinitierede leg, hvor personalet hjælper børnene med at sætte ord på et andet barns intentioner i en empatisk og positiv tone.

Et barn som kritiseres – lærer at fordømme

Et barn som får klø – lærer at slå

Et barn som hånes – bliver genert

Et barn som udsættes for ironi – får dårlig samvittighed

Men et barn som opmuntres – lærer selvtillid

Et barn som mødes med tolerance – lærer tålmodighed

Et barn som får ros – lærer at påskønne

Et barn som oplever fairplay – lærer retfærdighed

Et barn som oplever venskaber – lærer venlighed

Et barn som oplever tryghed – bliver tillidsfuldt

Et barn som er elsket og får ros – lærer at føle kærlighed i verden

Ukendt forfatter

Det enkelte barn er ligeværdigt, unikt og indeholder masser af ressourcer og udviklingspotentialer. Barnet udvikler sig og lærer gennem relationer til andre – såvel børn som voksne i et forpligtende fællesskab.

Barnet skal forstås ud fra de sammenhænge, det indgår i og ud fra de betingelser det har for at handle. Barnets adfærd kan derfor ikke ses løsrevet fra de voksnes praksis og slet ikke løsrevet fra de rammer og regler de voksne sætter op for børnenes liv med hinanden.

For at forstå barnet, skal vi voksne undersøge barnets baggrund og hverdag

Barnet er aldrig et problem, men det kan være en del af en problematik – og så har vi som voksne ansvaret

Barnets trivsel og udvikling påvirkes af hvilken tilgang og sprog, vi voksne anvender i kontakten med barnet

Respekten for det enkelte barn er for os en essentiel værdi i det pædagogiske arbejde. Ved at være vores pædagogiske rolle bevidst og lade respekten være det styrende i relationen, får barnet mulighed for at udvikle en nødvendig kompetence, som styrker barnets selvopfattelse og dermed barnets positive indvirkning på omverdenen.

Barnet lærer, at det er et selvstændigt individ med egne holdninger og meninger samt, at det er ok at være mig og mene og handle, som jeg gør. Derfor gør vi meget ud af at forstå barnets motiv bag handlingen. På den måde ser vi barnet og ikke kun dets handlinger.

At kunne lytte er i denne sammenhæng en vigtig pædagogisk kompetence for at forstå barnet. Derfor er vi i mødet bevidste om at tage os god tid til at lytte og prøve at forstå barnets behov, ønsker eller handlinger. Vi gør i den forbindelse meget ud af at tale med barnet og ikke til barnet. Vi møder barnet, hvor det er og gør ligeledes meget ud af ikke at tale hen over hovedet på barnet eller børnene.

I praksis betyder dette:

- At vi forsøger at forstå det enkelte barn og at finde dets styrkesider
- At vi udfordrer barnet og giver det ansvar og krav i takt med dets udvikling
- At vi møder barnet og anerkender dets baggrund med respekt og imødekommenhed
- At vi møder barnet ligeværdigt
- At vi finder barnet betydningsfuldt, at barnet får lov at vise sin kunnen, sine følelser og at omgivelserne tager sig af det
- At vi er bevidste om os selv som rollemodeller
- At lære børnene, at de skal lytte til hinanden, hjælpe hinanden og forsøge at forstå hinandens følelser
- At vi (børn og voksne) respekterer hinanden og finder styrke i hinandens forskelligheder

Vi vil tilbyde vores børn flest mulige hænder, så vi kan tilbyde udfordringer til det enkelte barn, så alle får nærvær nok til at kunne udvikle sig optimalt.

Vi vil tilbyde en hverdag, hvor vekselvirkningen, af samling i aldersopdelte grupper omkring forskellige emner og legen betyder, at barnet får rig mulighed for at skabe venskaber i forskellige sammenhænge.

2. Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive medskabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelsesproces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

Læring er en proces, hvor barnet, som en aktiv part, skaber sin egen læring, alene eller sammen med andre i et spontant eller planlagt læringsrum.

Vi ser læring som en livslang proces, som starter, når barnet bliver født.

Forudsætningerne for den optimale læring, er et trygt miljø, hvor der er tætte nærende relationer til andre mennesker.

Læring tager udgangspunkt i barnets kompetencer, erfaringer og interesser.

Derfor lærer barnet af egne erfaringer og følelser ved at eksperimentere og bruge sine sanser og at afprøve sig selv i forhold til andre.

Det er nødvendigt at opleve succes for at have lysten til nye udfordringer.

Det er vigtigt at barnet stilles over for udfordringer/forventninger som passer til alder/udvikling. Læring foregår bedst, når børn/voksne er engagerede og når udfordring og kompetencer er i balance.

Det er vigtigt for læring, at barnet oplever sig selv som betydningsfuldt, anerkendt og respekteret.

I praksis betyder dette:

- At vi er imødekommende og udviklingsstøttende i forhold til barnet, at vi sætter os ind i deres liv, erfaringer, interesser, venskaber, udvikling m.m.

- At vi er udviklingsstøttende i små og store fællesskaber

- At kunne forstå, hjælpe og støtte barnet

- At vi samarbejder med forældrene om at give barnet optimale betingelser for trivsel og udvikling

- At det enkelte barn bliver set og hørt, og anerkendt for dets bidrag til fællesskabet

- At vi arbejder for, at barnet skal føle ansvar for fællesskabet

- At barnet får mulighed for at opleve succeser og afstemte udfordringer

- At vi er gode rollemodeller for barnet. Viser barnet, hvordan man lytter til hinanden, hjælper hinanden og forsøger at forstå hinandens følelser

- At vi respekterer hinanden og finder styrke i hinandens forskelligheder

- At vi fremstår som engagerede voksne i samværet med børnene.

- At vi respekterer og giver plads til barnets leg - alene eller sammen med andre.

- At vi giver plads til barnets eksperimenter

- At vi vil være inspirerende og igangsættende – især i forhold til de børn, der har svært ved selv at lege, tage initiativ.

- At vi forpligter de ældre børn i samværet med de yngre, bl.a. ved at lade dem forstå at de er rollemodeller

At vi øver børnene i konstruktiv konfliktløsning, hvor ingen står tilbage som taber
At vi selv er lyttende, imødekommende, støttende og forstående.

Barnets perspektiv skal inddrages og barnet skal opleve, at det har en reel medindflydelse uanset baggrund, køn, alder og kultur. Det pædagogiske læringsmiljø skal tage udgangspunkt i et børneperspektiv og børnegruppens sammensætning i både leg, de daglige rutiner og planlagte forløb. Vi arbejder fx med dannelse og børneperspektivet til samling, hvor personalet i deres planlægning og praksis sørger for plads til, at der arbejdes systematisk med at inddrage børnenes perspektiver og dannelse.

"Tre piger leger i dukke Krogen. En voksen åbner døren. Pigerne "Gå lige ud. Vi vil gerne lege alene". Den voksne "okay" og lukker døren."

Personalet er lyttende, understøttende og giver børnene tid til refleksion. Vi arbejder med dannelse og børneperspektivet i de planlagte aktiviteter fx dialogisk læsning, hvor personalet arbejder med dannelsesbegrebet ved at lære barnet at reflektere. Dette kan gøres ved at spørge ind til og fremme barnets refleksive tilgang til historien, hovedpersoner, indhold osv.

3. Leg og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal være en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn.

Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene.

Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for. Dagtilbuddets hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

I Højvang indgår barnet i et børnefællesskab med andre børn og pædagogiske voksne, som er sammen om at skabe det sociale rum, som de enkelte børn og børnegruppen lærer og udvikler sig igennem. Dette både i små aldersinddelte børnegrupper men også på tværs af alder, stue og køn. Tarzan, Bjørnebanden og Troldeungerne er alle aldersopdelte grupper. Samværet her giver børnene mulighed for at komme i andre konstellationer og finde nye fællesskaber, og på andre tidspunkter stuedelt eller som "åbent hus", hvor aldersgrupperne er blandet.

Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber som vi, det pædagogiske personale sætter rammerne for. Som nævnt har vi inddelt alle børn i aldersinddelte grupper, dette for at vi bedre kan ramme nærmeste udviklingszone og hjælpe barnet med at få øje på dem, de aldersmæssigt

matcher. Vores opgave er at sørge for, at alle får mulighed for selv at være med til at skabe legen og rollerne deri. En voksen kan igangsætte en leg og deltage, men derefter overlade legen til børnene og lade deres fantasi styre den videre. Vi skal sørge for, at legen får lov at udvikle sig og synliggøre, at alle kan være med. Børnene må selv definere roller, og vi må sørge for, at børnene respekterer hinandens ideer, tanker og handlinger. Det skal tydeliggøres, at f.eks. et nej betyder nej, at et andet barn ikke nødvendigvis er enig eller har lyst til at medvirke i en leg, der hovedsageligt bestemmes af et barn. Så må vi guide, hjælpe og styre i en retning, der giver plads til alle. Eksempelvis har vores troldunger, som er de yngste børn i Højvang stor gavn af leg med ældre børn.

Eks. *"En gruppe børn leger alle mine kyllinger kom hjem sammen med en voksen. Der er store og små børn sammen, de store med de små i hånden. Legen er godt i gang og flere børn kommer hen og spørger, om de må være med. Ja selvfølgelig må I det, siger den voksne. I kan være kyllinger ligesom os."*

Arbejdet i de aldersinddelte grupper sammenlagt med pædagogiske tiltag på tværs af alder og grupper giver en god og bred læring. Vi oplever det som lige gavnligt at man kan spejle sig i eget udviklingstrin som det at kigge opad.

Eks. *"Vi skal alle ud, og alle er i gang med at tage flyverdragter, støvler og huer på. 2. arige Mille kan ikke få flyverdragten over fødderne og er ked af det. En pædagog opmuntrer et af de større børn ved siden af til at hjælpe hende."* Her oplever begge børn succes, vokser og gror.

Vi meget opmærksomme på, at børnene også har fællesskaber med os, de voksne, og at det er vigtigt, at alle børn har en eller flere voksne som sikker base, der kan hjælpe dem videre i fællesskaberne med andre børn. *"Hanne, skal vi ikke spørger min mor, om du må komme med hjem og lege hos mig?"* Sagt fra et 3-årigt barn til en af pædagogerne.

Relationer og venskaber er afgørende, hvis barnet skal opleve at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til. I den daglige pædagogiske praksis er det vores opgave, at have øje for det enkelte barn, sådan at alle oplever at være en del af et børnefællesskab. I hverdagen skaber vi plads til, at barnet både kan tage initiativ og have medbestemmelse, være aktiv deltagende, og deltage i rammesatte pædagogiske fællesskaber. Samtidig med at fællesskabet skaber rum for alle børn, nye relationer, og muligheden for at prøve forskellige positioner m.m.

Legen har stor værdi i sig selv. I Højvang anerkender vi vigtigheden af dette, og er i relationen med børnene opmærksomme på, hvornår vi skal støtte og give kærlige skub ind i legen, eks. – *"Hvad sker der, hvis I prøver at dykke dybere ned i sandet?"* og hvornår vi skal trække os og lade legen udfolde sig uden vores deltagelse. Dette både i den spontane og organiserede leg. Vi styrker det sociale samspil ved at hjælpe med at løse eller forebygge konflikter. Vi kan beskytte legen mod opløsning ved at give den ny inspiration eller ved at støtte op ved udfordringer, som at flytte "byggelegen" æk fra mooncarbanen, så den ikke bliver forstyrret.

Selv om vi ved, at legen er en grundlæggende del af børns liv, er vi opmærksomme på, at det ikke er alle børn, der har lige let ved komme ind i legefællesskabet. Her har vi ansvaret for, at alle børn trives i legen. Dette gør vi eksempelvis ved at hjælpe de børn, der har svært ved at komme ind i legen. Her kan bruges forskellige strategier, som at deltage i legen som voksen, gøre barnet gennem legen ekstra interessant og hjælpe barnet, indtil det lærer at mestre det selv.

4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen for børns trivsel og læring og indeholder mange af de andre aspekter beskrevet i skabelonen.

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

I arbejdet med børn i dagtilbud er fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helhedssyn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere pædagogiske læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle.

I Højvang vil vi gerne have en pædagogisk dagligdag, der er præget af forudsigelighed, fordybelse og god energi med indholdsrige synlige læringsmiljøer hele dagen.

Børnehaven er beliggende i Skæring i en hyggelig ældre 2-plansvilla med en gammel have omkring. Husets indretning giver muligheder for flere forskelligartede aktiviteter - bl.a. dukkekrog, tumle- og pudelege, maling, spil m.m. Børnene er fordelt på to stuer - gul og blå. Stuerne giver børnene et konkret tilhørssted og især i forhold til nye børn, er det vigtigt med et nært forhold til stuen. I dagligdagen foregår de enkelte aktiviteter dog på tværs af stuerne. Børnene kan frit bevæge sig rundt og skabe relationer samt deltage i aktiviteter.

"En gruppe drenge kommer hen til en voksen og siger at de gerne vil ud på legepladsen. Den voksne siger, at det må de gerne, men de skal selv tage tøj på. "I skal huske at tage flyverdragt, hue, handsker og støvler på. En af drengene siger, at han ikke selv kan tage støvler på. Den voksne sætter sig ned og prøver verbalt at guide drengen til at få støvlerne på. Det lykkes for drengen, som siger "jeg kan nu".

Legepladsen giver rig mulighed for fordybelse, udfoldelse og aktiviteter af forskellig karakter. Den er opbygget som en naturlegeplads og indeholder cykler, urskov, sansehave, udendørs værksted, mooncarbane, kælkebakke, bålplads mm. Generelt giver de fysiske rammer god mulighed for variation af børnenes lege, ligesom rammerne også lægger op til udfordringer og spændende oplevelser. Vi er så heldige, at vores lokalområde ligger tæt på både skov og strand, hvilket vi ofte benytter os af. Derudover tager vi på ture længere væk som f.eks. til Mindelunden eller Virup skoven.

Pt. går vi og venter på, at vores nye multihus med et 35 m² nyt inderum og stort udekøkken skal tages i brug. Dette giver os et ekstra læringsrum, og plads til mere udfoldelse.

Gennem planlægning sikrer vi, at hele børnegruppen fra 2- 6 år får mulighed for alderssvarende, udfordrende læringsmiljøer. Eks. kan temaet være det samme hele vejen rundt i børnegruppen, men læringsrummene tilpasser vi de forskellige aldersgrupper. Vi skaber en tydelig

struktur og organiserer det pædagogiske personale efter tema og aldersgruppen, så der er et indholdsrigt og synligt læringsmiljø hele dagen.

I vores rutinesituationer er vi opmærksomme på, at både pædagogik og læring skal være til stede. I garderoben, ved de daglige måltider og på badeværelset sørger vi for at have fokus på selvhjulpethed, samtale og turtagninger. Når børnene skal vaske hænder, have skiftet ble, gøres putteklar eller på toilettet tænker vi læring ind. Ligesom der foregår bevidst og læring, når der skal puttes, når børnene ankommer om morgenen, når de tager afsked med forældrene, og når de hentes igen om eftermiddagen.

"En pædagog står og vinker med Bertil. Da hans far kører af sted i bilen, siger Bertil: Se min bil lyser i et andet sprog. Ja siger pædagogen: Jeg kan godt se, den lyser i en anden farve - det er lyseblå."

Ved planlagte læringsrum tager vi udgangspunkt i barnets aktuelle forudsætninger og nærmeste udviklingszone. Med det mener vi, at det er vigtigt for barnets læring, at de udfordringer, vi stiller, er tilpas store. Dette for at barnet får oplevelsen af succes, at det kan mestre nogle færdigheder og derved får motivationen til at fortsætte eller prøve nye ting af. I forlængelse af dette ved vi, at barnets motivation er en afgørende faktor for læring. Vi som personale, tager derfor bl.a. udgangspunkt i det, som optager børnene i børnegruppen. Men vi tilbyder også aktiviteter, som kan inspirere, udvide og udfordre børnenes perspektiver.

Vores læringsmiljøer er tilrettelagt således, at vi tilbyder en høj grad af alsidige aktiviteter, hvor børnene kan vælge at deltage og andre, hvor børnene skal deltage.

Vi mener, at vi på den måde dels sikrer barnets med- og selvbestemmelse, og dels udvider barnets horisont og omverdensforståelse.

Vi lægger meget vægt på dialogen under aktiviteten. Gennem dialogen opnår barnet et kendskab til f.eks. materialerne, som bruges. Vi mener, at kendskabet hertil er vigtigt, for at barnet får en dybere forståelse for sammenhænge og indsigt i mulighederne ved de forskellige materialer. Generelt giver dialogen barnet mulighed for at afprøve sig selv og sin forståelse af sammenhænge, ligesom omverdensforståelsen nuanceres. Ligeledes vil barnets formuleringsevne nuanceres og styrkes.

Vi mener, at barnet lærer i samspillet med andre og via sin fantasi. I samspillet får barnet spejlinger på sit værd og sin kunnen. De får indsigt i, hvem de er, hvad deres hierarkiske rolle er, de lærer af andre, og de finder ud af, hvem de vil være. Legen er især vigtig, og børnehavens indretning giver gode muligheder for uforstyrrede lege. I legen spirer børnenes fantasi, ligesom bearbejdningen af oplevelser finder sted.

Vi, som personale, støtter børnene i deres leg og relationer ved at inspirere, udvide og deltage, såfremt vi bliver inviteret til det. Ligeledes støtter vi børnene i deres indbyrdes relationer ved f.eks. at sørge for, at legekammerater kan sidde sammen under frokosten. Ved at støtte børnene i deres indbyrdes relationer lærer børnene, de er vigtige for hinanden, har brug for hinanden, og ikke mindst, er betydningsfulde.

Et af vores største læringsrum er naturlegepladsen, som er et æstetisk dejligt sted at være. En naturlegeplads, der stimulerer alle sanser og giver børnene alsidige udviklingsmuligheder. Dels

gennem de mange motoriske aktiviteter, der kan foregå og dels i kraft af grave-områder, frugtbuske og urtehave. Vi lærer børnene at have respekt for dyr, og de lærer, hvor bl.a. frugterne kommer fra, og hvor meget de kan bruges til. Ligeledes mener vi, at børnene lærer meget via deres deltagelse i de aktiviteter, der f.eks. vedrører urtehaven og gennem vores ture i skoven. De ser tingene gro, og de lærer, hvad urter, grøntsager og frugt kan blive til.

"Pædagog; Når man går tur i skoven er der så noget, man skal tage hensyn til? Peter; Ja, man må ikke smide papir og plastik og sådan noget, for det ser grimt ud, siger min far og det forsvinder først om rigtig lang tid, og gammelt madpapir er da også ulækkert. Og hvis man plukker blomster, er det synd, når man bare smider dem igen, for så dør de!"

Vi mener, at børn lærer meget gennem hinanden - derfor har vi et bevidst læringsmiljø omkring det at tage ansvar for hinanden og hjælpe f.eks. mindre børn eller med borddækning osv. Vi ser, vores børnehalebørn tage ansvar for at hjælpe de 2-årige med mange ting og ser, hvordan de "små" spejler meget af deres adfærd heri. Vi mener, at børnene her lærer om forskelligheder, lærer at samarbejde, og at fællesskabsfølelsen udvikles. Vigtige sociale kompetencer er at kunne tale og lytte, at indgå kompromiser og aflæse følelser. Udviklingen af disse hænger tæt sammen med barnets personlige kompetencer, og det at italesætte det nonverbale sprog. Ligeledes udvikles de ved at møde interesserede voksne og børn, som lytter, spørger og har tid til at høre historien. Vi tager os derfor så vidt muligt tid til at lytte, tid til at forstå barnets historie, følelser og behov. Vi opfordrer ligeledes børnene til at prøve at forstå, og til at lytte til det fortalte.

Vi mener, at det er nødvendigt, at vi skaber rum for legen - både den frie leg og den tilrettelagte. Vores hus rummer mange muligheder for fælles lege f.eks. i tumleren eller på legepladsen. Vi har i dagligdagen en vekselvirkning mellem de tilrettelagte aktiviteter, som enten er aldersopdelte eller opdelt med både større og mindre børn. De tilrettelagte aktiviteter indeholder væsentlige overførelsesværdier, som styrker barnets sociale kompetencer - eksempelvis bruger vi ofte krop og bevægelse som metode. Aktiviteterne kan være balanceleg, dans, sanglege, der alle rummer overførelsesværdier såsom samarbejde, accept af forskelligheder og styrkelsen af fællesskabet.

Fælles for alle læringsrum, er, at vi har fokus på den voksnes rolle. Den voksne skal støtte og guide barnet. Det handler bl.a. om at skabe lige vilkår for børnenes deltagelsesmuligheder i fællesskabet, fordi fællesskaber har betydning for barnets individuelle udvikling og trivsel.

5. Læring og læreplanstemaer

Børn lærer ved at udforske deres omverden med krop og sanser, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer og ved selv at undres og stille spørgsmål. Børn lærer også ved at eksperimentere, prøve sig frem, fejle, gøre opdagelser og finde innovative løsninger. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner med de andre børn og de voksne i dagtilbuddet. Motivation og passende udfordringer har betydning for at lære og udvikle sig – både som individ og som del af et fællesskab. Børn har brug for voksne, der sætter rammer, guider og vil noget med dem, men de har også brug for plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer.

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaerne skal tage udgangspunkt i Børne- og Socialministeriets beskrivelser af temaerne. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges inden for Børne- og

Socialministeriets to pædagogiske mål for hvert læreplanstema, hvor de pædagogiske mål beskriver sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Læreplanstemaerne er tilsammen udtryk for et bredt læringssyn, og det er afgørende, at de tænkes i en sammenhæng i dagtilbuddets arbejde. Opdelingen i temaer skal sikre fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling i dagtilbud. Læs de ministerielt fastsatte indholdsbeskrivelser og mål for læreplanstemaerne i: "Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold", der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud.

Læreplanstemaerne er:

1. Alsidig personlig udvikling.
2. Social udvikling.
3. Kommunikation og sprog.
4. Krop, sanser og bevægelse.
5. Natur, udeliv og science.
6. Kultur, æstetik og fællesskab.

Kerneopgaven i Højvang er at sikre alle børns læring, trivsel, udvikling og dannelse. Det pædagogiske arbejde planlægges med udgangspunkt i de seks læreplanstemaer og mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og barnets læring.

Læringsmiljøet skal til enhver tid tage udgangspunkt i den aktuelle børnegruppes sammensætning, kerneopgaven og med udgangspunkt i barnets perspektiv.

Læringsmiljøer er hele dagen – alle dage.

1. Alsidig personlig udvikling.

Læringsmål:

- ✓ Vi vil opnå, at børnenes selvværd styrkes
- ✓ Børnene skal lære at acceptere sig selv og andre
- ✓ Børnene skal lære at være en del af en gruppe

I det daglige lægger vi stor vægt på at styrke børnenes selvværd, styrke børnenes accept af sig selv og andre, samt at tilbyde børnene rammer for fællesskabsfølelsen. Arbejdet foregår på flere niveauer - dels i de pædagogisk tilrettelagte aktiviteter og dels i børnenes frie leg. Ligeledes foregår det via den daglige kommunikation - den verbale og den nonverbale, og her er vi også meget bevidste om, at vi rummer de 2-årige.

Vi vægter at i-tale-sætte følelser og oplevelser for derved at vise, vi forstår børnene og giver børnene direkte anerkendelse. Ligeledes mener vi, alt efter situationen, at det er vigtigt for børns læring, at der også kobles en konkret handling/ løsning på. At italesætte giver børnene

en konkret læring om egne følelser, behov, og med den efterfølgende handling giver det børnene en nuancering af mulige løsninger.

"Et barn græder voldsomt. En pædagog siger: "Du græder" og sætter sig på hug ved barnet og ser det i øjnene. Barnet: "Jo, jeg græder. Jeg har ingen at lege med." Pædagogen: "Hvem vil du allerhelst lege med?" Barnet: "Med". Pædagogen: "Godt, lad os gå over at spørge..." De følges afsted mod legekammeraten."

Børn spejler sig i omgivelserne, gennem forhandlingerne i legen og i de voksne. Således lærer børnene om accept, respekt, afvisning og inddragelse, ligesom selvværdet styrkes. Vi mener, at børnene er nødt til at lære at acceptere sig selv og andre for at kunne indgå i et gensidigt forpligtende fællesskab. I forhandlingen med børn og voksne lærer børnene at afgrænse sig selv - de lærer at mærke og finde egne grænser og udvikler sig dermed til selvstændige individer. Vores rolle er i den forbindelse at støtte, udfordre, udvide perspektiver og hjælpe børnene med at drage omsorg for venskaberne og fællesskabet i børnehaven.

"Vi laver julegaver. To veninder sidder ved siden af hinanden. De skal male papæsker. Den ene siger: "Ta' den lyserøde maling ligesom mig!" Hvorpå den anden siger: "Nej! Jeg vil helst have den lilla." Hvorpå den første igen siger: "Å vil jeg ikke lege med dig!" Pædagogen siger, at man da godt kan lege, selvom man ikke har den samme farve. Hvorpå den anden pige siger: "Jeg vil altså gerne have lilla, også selvom du ikke vil lege med mig!"

Alle har brug for at føle sig vigtige, at føle de er en del af fællesskabet. Denne følelse, at være en vigtig brik i det store fællesskab, udvikler barnets selvværd, accept af andre og forståelsen for det at være en del af en gruppe. Et konkret eksempel fra vores hverdag på læring i fællesskabet er samling, hvor børnene bl.a. lærer at vente på tur, at bidrage, at være lyttende og at være givende.

Det er vigtigt at barnet bliver set, hørt og krammet i hverdagen, hvor et hav af forskellige følelser kommer frem i dagslyset – forventning, overraskelse, bekymring, vrede, glæde er blandt de mest basale følelser.

Når vi rummer barnet med alle dets følelser, anerkender vi barnet, som det er. Det vigtigste ved dette punkt er, at barnet lærer at værdsætte sig selv og ved, at det er helt unikt

2. Social udvikling.

Læringsmål:

- ✓ Vi vil opnå, at børnene lærer at etablere venskaber
- ✓ Vi vil opnå, at børnene lærer at håndtere konflikter
- ✓ Vi vil opnå, at børnene lærer at samarbejde
- ✓ Vi vil opnå, at børnene lærer at acceptere forskelligheder
- ✓ Vi vil opnå, at børnenes fællesskabsfølelse styrkes

Vores læringsmål er i dette tema tæt forbundne. For at kunne håndtere en konflikt er det en forudsætning at kunne samarbejde, acceptere forskelligheder og have oplevelsen af at være en del af fællesskabet. Især legen og venskaber er vigtige for udviklingen af de sociale kompetencer. Det er i legen, at barnet får spejlinger på sig selv, og forhandlingen i legen er af stor betydning for barnets sociale forståelse. Legen giver dermed barnet en direkte læring, som dels kan overføres til andre situationer og dels lagres i barnets bevidsthed. Det er altså i legen og i det sociale samspil der prøves til, udforskes, udfordres og iscenesættes.

"Nogle børn er ved at tage tøj på i garderoben. Mette og Simon står og pjatter sammen, og Mette siger: "Simon, du er min kæreste!" Simon ser overrasket ud: "Hva'? Jeg troede det var Andreas!" "Nei, det er dig Simon." "Hvorfor?" "Fordi vi jo har gået i samme vuggestue!" "Nå ja, det har Andreas jo ikke!" Mette ta'r fat på Simons hoved og gir' ham et kys: "Du er min for evigt Simon!!"

Vi mener, at børn bl.a. lærer gennem hinanden og derfor har vi et bevidst læringsmiljø omkring det at tage ansvar for hinanden og hjælpe hinanden, store hjælper mindre børn, hjælpe med oprydning, med borddækning o.l.

Vi ser, vores børnehavebørn tage ansvar for at hjælpe de 2-årige med mange ting og ser, hvordan de "små" spejler meget af deres adfærd heri. Vi mener, at børnene her lærer om forskelligheder, lærer at samarbejde, og at fællesskabsfølelsen udvikles. Vigtige sociale kompetencer er at kunne tale og lytte, at indgå kompromiser og aflæse følelser. Udviklingen af disse hænger tæt sammen med barnets personlige kompetencer og det at italesætte det nonverbale sprog. Ligeledes udvikles de ved at møde interesserede voksne og børn som lytter, spørger og har tid til at høre historien.

Vi mener, at børnene skal anerkendes og respekteres som de personer de er, og de skal opleve, at de hører til i en større sammenhæng. Vi giver børnene tid og rum til at skabe fællesskaber og venskaber gennem legen og/eller fastlagte pædagogiske aktiviteter.

Vi mener, at det er nødvendigt, at vi skaber rum for legen - både den frie leg og den tilrettelagte. Vores hus rummer mange muligheder for fælles lege f.eks. i tumleren eller på legepladsen. Vi har i dagligdagen en vekselvirkning mellem de tilrettelagte aktiviteter, som enten er aldersopdelte eller opdelt med både større og mindre børn. De tilrettelagte aktiviteter indeholder væsentlige overførelsesværdier, som styrker barnets sociale kompetencer - eksempelvis bruger vi ofte krop og bevægelse som metode. Aktiviteterne kan være spejldans, sanglege, der rummer overførelsesværdier såsom samarbejde, accept af forskelligheder og styrkelsen af fællesskabet.

I børnehaven arbejder vi med "fri for mobberi" - konceptet. Det er et koncept, som er udarbejdet af Mary Fonden og børns vilkår. Børnene får sat ord på konflikter, og vi får snakket om løsninger.

3. Kommunikation og sprog.

Læringsmål:

- ✓ Vi vil opnå, at børnenes begrebsverden udvikles
- ✓ Vi vil opnå, at børnene lærer at udtrykke sig, og at sproget nuanceres
- ✓ Vi vil opnå, at børnenes matematiske sprog udvikles

Sprog er både det sagte og det usagte - det verbale og det nonverbale sprog. Vi anerkender det nonverbale sprog som værende en ligeså betydningsfuld faktor som det verbale - to vigtige elementer i evnen til at kommunikere og udtrykke sig.

Vi vil lære børnene at blive opmærksomme på deres sprog. Det gør vi, som nævnt tidligere, ved at italesætte og translaterer følelser, talemåder og udtryk. Børnene vil på den måde blive bevidste om sammenhængen mellem det verbale og nonverbale sprog.

Ved at forsøge at forstå barnet gennem i-tale-sættelsen udvider vi barnets begrebsverden, og barnet opnår ligeledes anerkendelse, da vi ikke fortæller om det sagte er rigtigt eller forkert. Vi møder i stedet barnet på dets niveau.

Vi er opmærksomme på, at man med sproget former virkeligheden. Sproget kan være både inddragende og ekskluderende, og derfor er det vigtigt, at børnene lærer at aflæse hinandens følelser for bedre at forstå sammenhænge.

Vores aldersgruppe 2-6 årige kan ikke altid udtrykke det, de mener, derfor støtter den voksne ved at give tid og vente på svar, samt eventuelt hjælpe barnet med at udtrykke sig, hvis barnet har behov for det. Vi mener, at det er essentielt for barnets oplevelse af sig selv, at det har lov til at udtrykke sine følelser. Det er ok, at være sur, glad, vred og ked af det. Den voksne støtter, italesætter og drager omsorg for barnet ved at være nærværende, lyttende og fuldt tilstede. For at udvikle børnenes begrebsverden benytter vi os af sanglege med f.eks. rim og remser, læser bøger, spiller spil, maler, og under samling taler vi f.eks. om årstiderne, og det særlige ved den pågældende årstid. Ligeledes er vi opmærksomme på at lære børnene, at der findes flere betegnelser for den samme ting.

Vi har i børnehaven uddannet en sprogvejleder, som er med til at understøtte børnenes sproglige udvikling. En inspirator for hele personalegruppen og forældre, så vi får givet vores børn det bedst mulige afsæt for at tilegne sig sproglige kompetencer, så de også på det sproglige område bliver "livsparate".

Vores 2-6 årige oplever ikke det matematiske sprog som noget abstrakt, men som noget de har brug for i hverdagen. Fokussen skal derfor være på, at voksne sætter ord og begreber på børnenes oplevelser. –Børn undersøger og undres over matematiske fænomener helt af sig selv, hvorfor det er vigtigt at holde børnenes nysgerrighed i live, så denne evne ikke aflæres.

"Josefine (4år) og Laura (5år) er på vej op af trappen med påklistrede tal: "1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,12..."tæller Josefine, "Nej altså Josefine, det er jo et 11 tal." griner Laura, hvor efter de går ned og starter forfra, denne gang i rigtig rækkefølge."

Et vigtigt aspekt er ligeledes, at lige som ord skaber virkelighed, kan børnene med sproget også lege med virkeligheden. Vi mener, at fantasien skal stimuleres og gødes. Derfor tegner vi, spiller teater, læser historier, fortæller historier, bruger rim og remser, synger med børnene og understøtter en del sange med fagter, dans eller billeder for til stadighed at tilbyde rammer for udviklingen af fantasien.

"Oscar (3 år) sidder og tegner: "Det er en dinosaur, den har slugt et helt brød, og så har den ædt en sky og et fly."

Pædagogen: "Hvad har den?"

Oscar: "Den har spist et fly og en sky og et helt brød, og så har den kun et ben, fordi den kigger ned. Og så skal den bruge sit ben til at grave efter en muldvarp, som den kan spise."

Pædagogen: "Den kan vist ikke have mere i maven!"

Oscar: "Jo, når den har været på toilettet"

4. Krop, sanser og bevægelse.

Læringsmål:

- ✓ Vi vil styrke børnenes sansemotoriske færdigheder og glæde ved at bevæge sig.
- ✓ At være kropsbevidste
- ✓ At være selvhjulpen i hverdagen

Vores børnegruppe består af superparate børn, der har lyst til og brug for udfordringer. De er ressourcerstærke og har lyst til og mod på oplevelser. Vores børnegruppe er initiativrig og er gode til at tage imod tilbud fra de voksne, ligesom de er positive over for nye udfordringer." Vi oplever i det daglige at flere og flere børn, bliver fragtet til og fra børnehaven. "

Ligeledes ser vi, at det samfundsmæssigt bevæger det sig mod, at vi bevæger os mindre. og mindre, derfor er det vigtigt, at vi i børnehaven skaber rammerne for glæden ved at bevæge sig. Derudover er det vigtigt, at børnene har tilstrækkeligt med positive kropslige og sansemotoriske færdigheder og har oplevet succeser, der giver lyst og mod til fortsat at søge udfordringer.

Oplevelser lagres i kroppen, og gentagelsen sikrer, at bevægelsen bliver automatiseret. Ved automatiseringen bliver bevægelsen "ubevidst", og der frigives energi og overskud til nye udfordringer. Ved at stimulere de sansemotoriske færdigheder understøtter vi barnets læringsmuligheder. Når vi bevæger os, tilegner vi os viden og færdigheder. Vi erobrer verden med vores krop, og bevægelser og måden, hvorpå vi mestrer dette, er afgørende for responsen fra omgivelserne. For at barnet fortsat skal have lyst, glæde og mod til at udfordre sig kropsligt, er det vigtigt med succeser og positiv respons fra omgivelserne.

"Vi har gang i vandleg ude på legepladsen: Peter bærer vand op til kanalsystemet, mens Mette står i den anden ende, og samler vandet op. Legen går rigtig godt, lige til Mette siger "Nu vil jeg ikke mere". "Øv jeg har brug for dig." siger Peter, "Vil du gerne være med, hvis vi bytter?" Det vil hungerne."

De fysiske rammer i børnehaven giver rig mulighed for bevægelse. Vi har en god legeplads som både stimulerer de fin- og grov motoriske færdigheder samt sanserne f.eks. klatretræer, urskov, rutschebane, gynger, køkkenhave, boldbane etc. indendørs har vi "tumleren", hvor navnet fint beskriver rummets funktion. I "tumleren" er der ribber, madrasser, klatrevæg og bolde. Alle vores møbler har hjul sådan, at vi let kan flytte dem, hvis en aktivitet kræver det.

Krop og bevægelse er en stor del af børnenes hverdag og aktiviteter i Højvang. At bruge kroppen som et sanseapparat giver det enkelte barn mulighed for at opleve, udforske, afprøve, nyde, erfare og forstå sig selv og sin omverden.

Bevægelsen sætter gang i de hormoner, som hjernen skal bruges for at udvikles. Så der er god grund til at børn næsten altid er i bevægelse, og det støtter vi.

5. Natur, udeliv og science.

Læringsmål:

- ✓ Vi vil opnå, at børnene udvikler ansvar og respekt for naturen samt føler en forståelse for naturens gang
- ✓ Vi vil opnå, at børnene føler glæde ved at være i naturen
- ✓ Vi vil opnå, at børnene lærer at omgås naturen med respekt. Dette inkluderer, at man behandler dyr og planter ordentligt samt ikke smider affald.

Naturen giver mange muligheder for fysisk udfoldelse og sansemæssige oplevelser. At være ude er en naturlig del af vores hverdag - børnene er på legepladsen mindst en gang om dagen, og vi tager så ofte som muligt på tur. Vores legeplads og lokalområde er et virkeligt godt læringsrum for naturoplevelser. Legepladsen er bygget op som en naturlegeplads, hvor børnene får mange forskellige sanseindtryk - vi har en urskov, vandbane, bålplads, gravesteder, sandkasser, gynger, diverse buske med bær og diverse skjulesteder mm. Vi ligger tæt ved vandet, har forskellige typer skovområder i umiddelbar nærhed og bor i et meget "grønt lokalområde".

Undersøgelser viser, at børn i dag bruger mindre tid i naturen end tidligere, og børn med adgang til udeliv og grønne områder er mere fysisk aktive, leger mere på tværs af køn, bevæger sig mere frit og vildt – og er mindre syge.

Vi mener, at børnene med naturen som legeplads og vores udegrupper bliver mere robuste og kreative og gør dem i stand til at tage gode og rigtige beslutninger.

Det er vigtigt for os, at børnene udvikler et naturligt forhold til naturens sammenhæng og opnår en forståelse for fødekæden. Derfor snakker vi meget med børnene om, at hønsene lægger æg, som vi spiser. Æggene bliver til kyllinger, som vi enten spiser, eller de vokser til høns. Hønseortten bliver til gødning. Ligeledes kan nogle kæledyr også blive til føde for mennesker.

For at børnene udvikler en lyst til og glæde ved at være ude, er det vigtigt, at vi er engagerede voksne, som fordyber os med børnene i de oplevelser, vi sammen og hver især støder på. Ligeledes følger vi børnenes initiativer og interesser, for derved at skabe øget fokus og glæde. Vi skal være vidende voksne, som formidler og undersøger sammen med børnene. Vi vil tilbyde mange ture ude, bl.a. på legepladsen, men også til stranden, skoven, Naturhistorisk Museum (tilbydes ofte i vores aldersopdelte grupper, da der er stor forskel på, om du er 2 år eller 5 år). Vi vil også gerne vise, at lege kan videreføres udenfor, ligesom madpakker sagtens kan spises i det fri. Ligeledes vil vi tage "naturen med ind" - f.eks. blomster, blade og andre ting, der skal undersøges eller udstilles.

Vi vægter naturen højt i Højvang, dette giver sig udtryk i, at vi under normale omstændigheder har en gruppe afsted på tur 4 dage om ugen. Vores ture har primært et sigte på at være sanselige og fyldt med naturoplevelser. Vi mener, at naturen er med til at give børnene endnu bedre mulighed for at styrke deres trivsel, leg, fantasi, kreativ udvikling, samt at øge deres viden om

naturen og give dem spirende miljøbevidsthed. Desuden giver naturen også sociale, positive, inkluderende og fantasifulde børn.

Naturen giver også store muligheder for at eksperimentere nysgerrigt med omgivelserne, og undersøge omgivelserne gennem krop, handling og sprog i et inkluderende fællesskabsorienteret miljø.

Desuden er der færre konflikter, børnene er roligere og mere koncentrerede, dette medfører, at de har lettere ved at fordybe sig.

Den naturvidenskabelige position viser ligeledes, at naturen er et godt rum, og at børn ved at være udenfor i mindre kulturprægede omgivelser bliver sunde, stærke, smidige og gode til at koordinere deres bevægelser, samt at pædagogisk arbejde med mindre børn i naturområder har sundhedsmæssig betydning.

Naturen er et særligt rum for læringsprocesser. Læring i et komplekst udemiljø er ikke bare læring i et andet rum. Rummet bliver ofte en del af indholdet, idet natur og kulturspor, dufte, farver, former, smag og oplevelser er erfaringer, der kun kan opnås i direkte kontakt med omgivelserne, hvor udemiljøet både kan være kontekst og tekst.

Hukommelsen lagres ikke et bestemt sted i hjernen, men er en sansemæssig oplevelse, der er spredt ud i mange af hjernens nervenetværk. Vi husker bedre konkrete oplevelser end abstrakt viden, fordi det konkrete appellerer til flere sanser.

Science er en del lettere at formidle, når børnene selv opdager nogle af livets spørgsmål. Naturen er fyldt med spørgsmål, der bare venter på at blive udforsket, enten spontant eller tilrettelagt.

6. Kultur, æstetik og fællesskaber.

Læringsmål:

- ✓ Vi vil opnå, at børnenes kreativitet og fantasi udvikles
- ✓ Vi vil opnå, at børnene lærer at udtrykke sig gennem forskellige kulturelle aktiviteter.

For at børnenes kreativitet, fantasi og evne til at udtrykke sig udvikles, har vi i børnehaven et varieret tilbud af kreative aktiviteter. Vi vægter dels kreative aktiviteter i huset, men deltager også i det omgivende samfunds muligheder for kulturelle oplevelser. Vi deltager i kirkelige højtider, besøger Børnekulissens arrangementer og besøger diverse museer. Børnene får på den måde øje for et bredt spektrum af udtryksformer, hvilket kan stimulere deres fantasi, kreativitet og egne udtryk.

"I efterårsferien var vi på Aros og se udstillingen om eventyr. Vi var også nede på deres værksted for børn, hvor vi fik lov til at lave vores helt egen eventyrfigur, som så kom med på udstillingen. Hvert barn fik fribilletter til sin familie, så de kunne vise dem deres kunstværk."

I børnehaven er det vigtigt, at de kreative ting, som papir, sakse, tuscher er tilgængelige hele tiden. Børnene skal tilbydes forskellige materialer at arbejde med dels for at blive sansemæssigt stimuleret og dels udvide deres perspektiver. Det skal være indbydende og nemt at få fat i, sådan at børnene inspireres til at bruge deres fantasi. Vi pædagoger er i denne sammenhæng inspiratorer, som både tilbyder planlagte kreative aktiviteter men også deltager i "fri kreativitet!"

Hvert år laver vi totalteater med børnene. Dette er en tid, hvor børnehaven "bygges" om til en anden verden (Folk og røvere i Kardemommeby, Cirkus Højvang eller Eventyrverden) og i den sammenhæng udsmykkes i overensstemmelse med temaet. Dette for at pirre børnenes nysgerrighed, sanseapparat, kreativitet, fantasi og inspirere dem til at udtrykke sig via teater. Vi klæder os ud, sminker os, indtager nye roller / karakterer, leger, udfordres, samarbejder, og har det sjovt. Efterfølgende giver vi børnene plads til at lege og bearbejde oplevelserne.

Generelt er de planlagte, kreative aktiviteter procesorienterede. Det er vigtigt, at der er tid til at snakke om aktiviteten og produktet undervejs for at give børnene ejerskabsfølelse, tilhørsforhold og udvikle deres identitet.

Traditioner som påske, jul, høstfest, sommerfest, fastelavn, Bag for en sag er alle bevidste læringsrum. I disse aktiviteter laver vi pynt, pynter op, producerer gaver, laver gækkebreve, bliver malet i hovederne osv. Samtidig lærer vi børnene om de forskellige højtider, og børnene oplever herved kontinuitet og sammenhæng. I mange af vores kulturelle arrangementer har vi forældrene med, da det jo er med til at styrke relationen imellem forældrene. At forældrene er med gør jo alt til en endnu større oplevelse og fest.

Der er med den styrkede pædagogiske læreplan, sat kriterier for det samlede pædagogiske læringsmiljø, som i sammenhæng på tværs og i samspil med hinanden, skal sikre børnenes læring og udvikling. Det betyder med andre ord, at alle dagens handlinger, aktiviteter og processer, tilsammen udgør det læringsmiljø som børnene befinder sig i, når de er daginstitution.

Denne helhedsorienterede forståelse af begrebet læring og læringsmiljø, ligger i tæt tråd med forskning og teori som har præget, og forsat præger det pædagogiske felt.

6. Det fysiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske miljø bør invitere til leg, udforskning af omgivelserne og såvel fysisk aktivitet som fordybelse både inde og ude. Den fysiske indretning bør være fleksibel i forhold til at kunne bruges til varierende pædagogiske formål, men bør samtidig muliggøre en kontinuitet i længerevarende lege og andre aktiviteter.

Højvang er et børneunivers – og det skal børnemiljøet og det pædagogiske læringsmiljø i institutionen afspejle. Vi benytter alle kvadratmeter i institutionen og ser muligheder i forhold til at indrette legearealer og fordybelsesrum alle steder, hvor der er plads til det. Der arbejdes med at indrette huset i forskellige zoner – bl.a. med stille zone, zoner med plads til fysisk udfoldelse, zoner med plads til uforstyrret leg og til voksenstyrede aktiviteter. Æstetisk arbejder vi med ro for øjet, at der er "ryddeligt" på alle flader og at legetøjet er sorteret, tilgængeligt, indbydende og i børnehøjde. Der arbejdes med dokumentation i børnehøjde og med at følge børnenes interesser og spor i planlægningen af aktiviteter.

Personalet tager løbende stilling til, hvordan det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø understøtter det enkelte barn, samt børnefællesskabets behov og sammensætning. Der arbejdes med løbende fokus på inddragelse af børneperspektivet i den styrkede evalueringskultur.

Arbejdet med Højvangs børnemiljø omhandler fysiske, psykiske og æstetiske forhold.

Det fysiske børnemiljø.

Det fysiske børnemiljø bliver prioriteret højt i Højvang. Vi har både inde og ude god plads til fysisk aktivitet.

Vi bruger i hverdagen alle de rum, som vores hus består af. Der er ingen aflukkede rum, og børnene kan fordele sig i husets mange værelser. Det er vigtigt for os, at der er mulighed for leg i både større og mindre grupper, og dermed også den fordybelse i både små og store fællesskaber, som nogle børn ønsker at få ro til i deres leg.

Vi gør meget ud af, at tingene ikke er stationære. Eks. Er der hjul på mange borde, så de hurtigt kan skubbes til side, så der bliver bedre plads til fysisk udfoldelse. Et rum kan hurtigt forvandles fra hulebyggeri til danserum med diskolys og sang.

Indretningen skal inspirere til både fri leg og planlagte aktiviteter, der understøtter børnenes nysgerrighed og kreativitet.

Vi har udbygget vores tumler, så der er flere spredte aldersmæssige udfordringer.

Udendørs er der rig mulighed for forskellige motoriske udfordringer. Vi har bevaret ideen om en legeplads, som skal inspirere til, at børnene kan udforske og eksperimentere med mange forskellige måder at bruge kroppen og fantasien på. Der er ude som inde stor mulighed for leg i opdelt grupper, mulighed for fordybelse og for at eksperimentere med naturen "forråds-kammer".

Vi har indrettet forskellige læringsmiljøer, som sansehøve, boldbane, vandleg, værksted, bål hus, sandområder og vi har skov.

Vi er i færd med at færdiggøre bygningen af et "multihus" på legepladsen, hvor vi får et rum til fordybelse, kombineret med udeaktiviteterne samt et udekøkken.

Vi sørger for som udgangspunkt, at have muligheden for at tilbuddet mellem leg inde og udenfor er til stede.

Det psykiske børnemiljø.

Vi skaber en tryk og meningsfuld hverdag, og støtter op om og er medskabere af, at pleje og skabe nye venskaber og relationer.

I det psykiske børnemiljø i Højvang tager vi udgangspunkt i vores "mobbefrie kultur".

Vi er brugere af materialet, og bruger det som udgangspunkt for at skabe en børnehøve, hvor vi snakker trivsel, fællesskaber og venskaber. Vi har fokus på det gode børnemiljø, med plads til forskellighed, rummelighed og en positiv hverdag, hvor gode venskaber trives.

Vi anerkender og involverer os i børnenes interesser og er medskabere af et godt børnemiljø, hvor udgangspunktet er, at alle er værdifulde for fællesskabet.

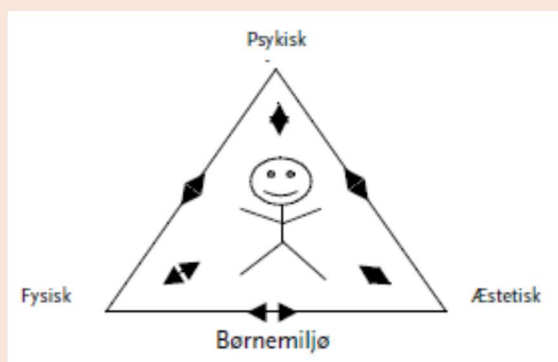
Det æstetiske børnemiljø.

I Højvang har vi mange sansemæssige påvirkninger.

Vi prioriterer en vekslende dagligdag med forskellige sansemæssige oplevelser. Vi bager, smager og føler på ingredienserne. Vi prøver os hele tiden frem med at få den til tiden ønskede indretning, så at børnene har de rigtige læringsmiljøer. Vi har børnene med på råd i forhold til, hvad vi har brug for, og prøver at skabe den rigtige indretning.

Vi tager på stranden, og mærker sand og vand, og lugter til tangen. På legepladsen har vi som sagt de sidste par år, etableret en sansehøve, med forskellige dufte, smag osv. Vi er meget bevidste om, at der skal være forskellige elementer til rådighed som f.eks. sand, vand mm.

7. Børn i udsatte positioner

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

I Højvang tror vi på inklusion og ikke eksklusion. Skal vi modtage børn, der har brug for særlig støtte, vil vi gøre brug af vores pædagogiske analysesystem PAS, hvori der tilrettelægges et individuelt forløb, som vil foregå sideløbende med den daglige pædagogik.

Alle børn har krav på at være betydningsfulde i børnefællesskabet. Derfor mener vi i Højvang at vi har en særlig forpligtigelse til at arbejde med børn i udsatte positioner. Kvaliteten af relationen og

interaktionen mellem barn og pædagog er ekstra betydningsfuld for børn i udsatte positioner. Derfor arbejder vi i Højvang med udgangspunkt i barnets ressourcer og deltagelse ved at følge barnet tæt, være understøttende og guide barnet. Der arbejdes med fokus på at barnet inkluderes, oplever mestring og oplever at være en del af meningsfulde børnefællesskaber. De pædagogiske læringsmiljøer omkring barnet tilrettelægges, så barnet kan indgå i det almene børnefællesskab, på dets præmisser. Vi arbejder med specifikke og konkrete handleplaner, hvor der evalueres på barnets udvikling og tilpasning af læringsmiljøet omkring det enkelte barn. Desuden har vi et tæt forældresamarbejde, og et godt tværfagligt samarbejde med PPR og ørige instanser både i forhold til sparring, direkte inddragelse og forældrevejledning. Her arbejder vi med øget forældreinddragelse og fokus på det hele barn.

"Lucca på 5 år råber højt, hvis de andre børn rører ved det legetøj, som hun leger med. Pædagogerne inddrager Lucca i en snak om, hvor det vil være godt at sidde med legetøjet, når hun gerne vil sidde med det selv i en periode. Desuden arbejder de med at støtte hende i at sige fra over for de andre børn på en hensigtsmæssig måde."

Vi arbejder med børn i udsatte positioner ved at tilrettelægge aktiviteter med børnene i mindre grupper. Børnegrupperne sammensættes ud fra pædagogiske overvejelser, hvor der tages højde for at børnene har mulighed for at få forskellige kompetencer i spil og lære af hinanden, samtidig med at der skal være mulighed for at trække sig. Vi arbejder med at skærme børnene i de rutinepædagogiske aktiviteter fx garderoben, hvor børn i udsatte positioner kan have særlige aftaler om, at barnet går først eller sidst i garderoben for ikke at udsætte barnet for u hensigtsmæssige påvirkninger. Dette vil i de fleste tilfælde også betyde, at der er flere ressourcer til barnet i situationen i forhold til at hjælpe og guide barnet til en positiv oplevelse af en svær situation.

8. Forældresamarbejde

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på dagtilbuddets arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle bestyrelsesarbejde/forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber.

I det daglige indgår forældresamarbejde også vejledning af og sparring med forældrene om, hvordan de understøtter deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske personale og forældrene afstemmer forventningerne til hinanden og samarbejdet, med afsæt i den enkelte families behov, og alle skal opleve, at de bliver set, hørt og har indflydelse.

Vi inddrager forældrene allerede fra den dag, de får et velkomstbrev fra børnehaven. Kort før barnet begynder sender vi et velkomstbrev ud stilet direkte til barnet, og indbyder forældrene til at besøge os til en snak om barnet, og hvordan opstarten skal

foregå. I overgangen fra dagpleje eller vuggestue til børnehave opfordrer vi både forældre og dagpleje /vuggestue til at komme på besøg i børnehaven, og opfordrer til at de som familie også benytter børnehavens legeplads i åbningstiden, weekender og evt. om aftenen. Ved opstart af flere børn efter sommerferien, indkalder vi til et opstartsforældremøde, hvor vi mødes og taler om fælles forventninger.

Når barnet nærmer sig skolealderen, har vi tæt dialog med forældrene omkring parathed, hvad hos det kommende "skolebarn" skal styrkes, og hvad kan vi sammen gøre for at skabe den bedste inden starten.

Den daglige inddragelse i børnenes hverdag er også vigtig at fremhæve. Vi prioriterer de daglige garderobesnakke, og er meget åbne for en "snak" bag lukkede døre.

Vi prioriterer, at der som udgangspunkt, er to pædagoger med til forældresamtaler, da vi her sikrer, at man som forældre får et så nuanceret billede af barnet som muligt.

Forældrebestyrelsen og personalet står hver år for flere arrangementer, som har til hovedformål at styrke både forældresamarbejdet, og fællesskabsfølelsen forældrene imellem. Bla. afholdes der "Bag for en sag" hvor forældre og børn mødes. Der arrangeres arbejdsdag, sommerfest og julefest. Ved sidst nævnte tjener bestyrelsen penge ind til glæde for børn og voksne i børnehaven til en sommerudflugt. Forældrenes deltagelse i børnehavens sociale liv er rigtig vigtig, men vi prøver også at indbyde til, at de i hverdagen kan bruge tid i forbindelse med aflevering og afhentning, tid til sammen med deres barn at møde børnenes venner og "mærke" børnehavelivet.

Personale og forældre indgår i et forpligtende og respektfuldt partnerskab omkring det enkelte barns udvikling og trivsel. Personalet har en ressourceorienteret og nysgerrig tilgang til kendskabet og samarbejdet med forældrene. De inddrages og informeres om arbejdet med barnets læring, trivsel, udvikling og dannelse. Personalet har i forældresamarbejdet fokus på den gode dialog, gensidig respekt og sammenhængen i barnets liv mellem livet derhjemme og institutionslivet.

Personalet inviterer løbende forældrene ind til dialog, i forhold til hvordan vi bedst støtter barnet og den generelle udvikling. Der afholdes forældresamtaler løbende gennem året med opstartssamtaler, årlige forældresamtaler og 2 forældremøder årligt. Derudover afholdes der løbende samtale ved behov.

På forældremøder og bestyrelsesmøder arbejdes der løbende med at udvikle det gode forældresamarbejde. Vi arbejder med omhyggelighed i forhold til at etablere et menings- og tillidsfuldt forældresamarbejde, hvor forældrenes ressourcer kommer i spil på den bedste måde for barnets trivsel og udvikling.

Det gode forældresamarbejde fortsætter, efter børnene er startet op i skole. 6 gange i løbet af året efter skolestart, arrangerer de tidligere forældre i samarbejde med personalet, "Højvang sjov". Her kommer de tidligere børn over i Højvang efter skole, til bålhygge og gensyn med både børn og voksne. Det er en dejlig blid måde og sige farvel på, og lige så stille vænner børnene sig til et liv uden Højvang, på samme måde giver det forældre og personale mulighed for og sparre og

rådgive om opstart og give løsninger til evt. problemer, når børnene bliver hentet af forældrene om eftermiddagen.

9. Inddragelse af lokalsamfundet

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx skoler, biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Dagtilbuddet skal endvidere overveje om et samarbejde med fx ældre medborgere, skolebørn fra mellemtrinnet og udskoling eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Vi benytter i høj grad det omkringliggende lokalsamfund. De fysiske faciliteter som legepladser, stranden og skolen benyttes året rundt.

Når vi besøger skolen, vænner vi børnene til at føle trykthed og en genkendelse af stedet, som vil gøre overgangen meget nemmere, når den tid kommer. Vi får samtidig muligheden for at møde "gamle børn", søskende og møde lærerne. Den lokale sportsklub hører til derovre, og flere af børnene nyder, at komme over og bruge kendte områder i børnehavetiden.

Vi har etableret et godt samarbejde med det tæt liggende lokalcenter. Vi har lavet aftaler med personalet derovre om at bruge deres faciliteter, vi kan arrangere samværs aktiviteter med de ældre, det kan være værkstedsaktiviteter, gymnastik, male billeder eller "strikkeklub". Desuden har vi aftaler om til højtider at komme på besøg og skabe fælles oplevelser, som Lucia, fastelavn m.m.

Eks. "Vi tager på tur til lokalcenteret i Skæring. Det er en dukkevognstur. Vi har 20 børn med dukkevogne med. At se de gamle mennesker lyse op, når de ser alle de små komme med deres vogne. De får en god snak om alle dukkerne og bamserne der er med. Børnene har også mange spørgsmål f.eks. "Har du også haft en dukkevogn, eller en bamse"? Eller "Hvorfor har du så mange ridser i hovedet?" (rynker)"

Vi er åbne og udforsker mulighederne i vores nærmiljø og bliver inviteret med til forskellige arrangementer. Af kulturtilbud i nærområdet benyttes biblioteket og kirken. Vi har en meget aktiv kirke, og børnene er altid glade for at komme der til arrangementer målrettet os, og ofte

møder de børn fra de andre institutioner, som de kender fra andre sammenhæng. Vi kan høre på flere børn, at de har ofte har oplevelser fra kirken i anden forbindelse.

En gang om året afholder vi Højvangcup i børnehaven. Her inviteres de lokale institutioner til en fodboldturnering. I måneden op til turneringen mødes vi af og til og træner sammen, og der er store forventninger op til afviklingen af den. Mødet på tværs af institutioner giver mulighed for at møde andre børn, som man måske kender hjemmefra eller fra fælles sportsaktiviteter.

10. Sammenhæng med børnehaveklassen

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. Det skoleforberedende arbejde i dagtilbud handler især om, at der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v.

I Højvang arbejder vi med før-skolegruppen året rundt. Men særligt det sidste halve år sætter vi stærkt ind med gode pædagogiske førskole tiltag, og fortsætter frem til børnenes overgang til skolen efter sommerferien.

Vi arbejder med fokus på et pædagogisk læringsmiljø, hvor der er særligt fokus på at styrke børnenes forudsætninger for at kunne mestre en positiv overgang til skolen. Der arbejdes med at styrke børnenes sociale kompetencer, mod, nysgerrighed og selvhjulpethed bl.a. igennem en Trin for trin undervisning, som de har 1 uge af gangen hver måned op til skolestart. Trin for trin er en serie af pædagogisk tilrettelagte materialer til børn og unge i alderen 4-15 år, som arbejder systematisk med at udvikle deres personlige og sociale kompetencer. Disse kompetencer er den vigtigste forudsætning for, at børn trives, og at de udvikler sig fagligt og socialt.

Børnene støttes og guides i at deltage i voksen initierede aktiviteter og kravsituationer, at vente på tur og udsætte egne behov, samt at være en god kammerat og indgå i forskellige meningsfulde børnefællesskaber.

Den aldersopdelte børnegruppe, giver os mulighed for at skabe et pædagogisk læringsmiljø og et børnefællesskab, hvor det fælles tredje er, at de alle skal i skole til sommer. Skolearbejdet er børnenes første introduktion til den rammesatte læring, som de kommer til at møde i skolen.

Vi skaber et børnemiljø, hvor der er rammesat læring uden et rigtigt facit, hvor børnegruppen øver sig på at huske og genfortælle, lytte til hinanden og vente på tur. Når vi arbejder med tarzangruppen arbejder vi med henblik på at få børnene til at tro på egne evner og vise

nysgerrighed, sådan at de tør møde nye udfordringer med oprejst pande. Det gør vi gennem en anerkendende tilgang til det enkelte barns aktuelle udviklingszone. Vi kommer ind på alle læreplanstemaerne, og har koblet det op på rigtig mange ture. I form af vores udegruppe, men også med udviklende og lærende aktiviteter. Disse aktiviteter udspringer fra de 6 læreplanstemaer, i denne sammenhæng inddrager vi også børnenes perspektiv, hvor vi løbende hører deres mening om de aktiviteter og ture, vi skal lave, således at de bliver aktive medspillere i egen læring.

Vi samarbejder primært med Skæring skole, men også de øvrige skoler vi sender børn til, for at få en tæt dialog som kan gavne vores børn i førskole arbejdet. Vi besøger skolerne løbende, kommer på besøg i klasserne og benytter ofte skolernes legepladser som planlagte udflugtsmål.

11. Ledelse

Ledelsen har ansvaret for, at personalet besidder viden og konkrete kompetencer til at kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og til at inddrage forældrene. Ledelsen understøtter og kvalificerer faglige, pædagogiske refleksioner hos personalet via facilitering, sparring og løbende metodeudvikling med fokus på udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer og på at skabe stærkere læringsfællesskaber. Den samlede ledelse understøtter dagtilbuddets åbenhed over for lokalsamfundet. Den pædagogiske leder organiserer arbejdet, så det understøtter personalets arbejde med den pædagogiske læreplan.

Det er ledelsens fornemmeste opgave først og fremmest sammen med forældre / bestyrelse og medarbejdere, at sikre børnenes trivsel og udvikling. Dette både pædagogisk og organisatorisk. I det at vi er en lille privat børnehave, er det vigtigt for os at søge viden og inspiration til videreudvikling af vores pædagogiske praksis. Vi er meget åben mod omverdenen, tager imod tilbud af kurser både gennem LDD, Grønne Spirer, VIA, SOSU Østjylland m.m.

Det pædagogiske område er under en konstant udvikling, hvilket for os betyder, at det er vigtigt at holde fast i gode meningsgivende traditioner, så *alt* ikke er under forandring.

Her har vi taget vores udgangspunkt, og valgt at se på vores praksis sammen, som en enestående mulighed for at analysere, udvikle, tilføre og reflektere over det for os alle meningsfulde arbejde, vi er sammen om.

Den styrkede pædagogiske læreplan afspejler vores fælles afsæt for vores praksis, og vil via vores personalemøder komme til at danne grundlaget for vores arbejde.

Vi vil afsætte tid til at personalet får mulighed for at lave faglig refleksion / praksisfortællinger.

For at sikre at traditioner forbliver meningsfulde, er en løbende evaluering nødvendig.

Dette gør sig gældende for hele vores pædagogiske praksis, og hertil vil vi bruge vores praksisfortællinger og faglige refleksion.

Vi er desuden i færd med at tilegne os et system " MiniPAS ", som er et pædagogisk analyse system, hvor vi har alle børn indskrevet i. Vi kan lave en undersøgelse af hvilke kompetencer, potentialer og udfordringer et barn har, og så arbejde ud fra de resultater, vi når frem til.

12. Pædagogisk personale

Det pædagogiske personale skal sammen skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor der er plads, tid og ro til at være barn. Det er hensigten, at legen og den legende tilgang til læring, barnets interesser, underen og nysgerrighed, samt det pædagogiske personales viden om at fremme læring og udvikling, er udgangspunktet for de læreprocesser, som barnet indgår i. For at kunne lykkes med dette er det centralt, at det pædagogiske personale i det interne arbejde både kan tage ledelse og give følgeskab.

Det at være barn har værdi i sig selv. Denne sætning gentages igen og igen i arbejdet med og omkring de styrkede læreplaner i dagtilbud. Vi arbejder i et høj kvalitets dagtilbud, hvor samarbejdet mellem forældre og pædagogisk personale giver barnet de bedste vilkår for at udvikle sig i forhold til læring, trivsel, udvikling og dannelse.

Kendetegnet ved Højvangs pædagogiske personale er, at vi prioriterer at have et tæt samarbejde på tværs af stuer og interesser. Dette samarbejde kommer bl.a. til udtryk ved, at vi har faglige arbejdsgrupper på tværs af stuerne, så vi på denne måde har kendskab til hinandens pædagogiske profiler, vi kender alle børn og alle de forskellige arbejds gange.

I Højvang er der udvalgt et fagligt fyrtårn, som skal være medskabende og sikre implementeringen af den nye styrkede læreplan. For at understøtte den pædagogiske udvikling er det Højvangs målsætning, at der er mest muligt pædagogisk uddannet personale. Hos os betyder det, at vi er 5 uddannede pædagoger og 2-3 medhjælpere tilknyttet huset. Det pædagogiske personale arbejder i teams og på tværs både omkring børn, hverdagsrutiner og særlige tilrettelagte aktiviteter.

I Højvang gør vi os stor umage og arbejder konkret med kerneopgaven hver eneste dag. Vi er bevidste om, at vi arbejder med chancelighed, og at alt hvad vi gør på kort sigt, påvirker barnet på lang sigt. Vi er ansvarstagede og bidragsydende i forhold til alle opgaver omkring barnet og børnegruppen og har en pædagogisk faglighed, der understøtter børnenes udvikling. Vi er alle ansvarlige for opgavevaretagelsen og kvaliteten i hele institutionen.

Vi arbejder målrettet på relations kompetente handlinger og tager ansvar for relationen som professionel i alle sammenhænge. Vi understøtter en institutionskultur, der fremmer meningsfulde børnefællesskaber, forældresamarbejde, kollegialt samarbejdet og øvrige samarbejdspartnere. *"Peter står lidt og ser på nogle børn som leger i dukkekrogen. Kan se på ham, at han gerne vil være med, men ikke tør spørge. Jeg spørger ham: vil du gerne være med? Han nikker. Skal vi sammen spørge om du må være med? "Ja, men kun hvis du er med." Vi får lov til at*

være med. I starten er vi kun gæster på en restaurant, men lidt efter lidt får Peter også en rolle, og er den, som laver og serverer maden. Alt i medens jeg kun forbliver gæst.”

Barndommen har værdig i sig selv og det vi arbejder med på kort sigt, påvirker barnet på lang sigt. Det pædagogiske grundlag, som vi har beskrevet her, består af en række fælles centrale elementer. Disse er kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der arbejdes med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

13. Dokumentation og refleksionspraksis

Ledelsen har ansvar for, at det pædagogiske personale løbende forholder sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det kan fx ske ved, at praksis fastholdes gennem pædagogisk dokumentation, der danner grundlag for analyse, og systematisk refleksion og justering af praksis.

Professionel dømmekraft og en systematisk faglig og kritisk refleksion over egen og fælles praksis er et vigtigt grundlag for lokalt at udvikle dagtilbud af høj kvalitet. Refleksionen forudsætter, at man er nysgerrig og undersøgende på hinandens praksis, søger sparring og tilbyder hjælp. Samtidig skal man turde udfordre hinandens vaner og rutiner og gøre det naturligt at dele viden og ideer til nye løsninger på tværs. Med afsæt i refleksionen og en stærk feedbackkultur skabes der i dagtilbuddet, afdelingen og i den enkelte gruppe stærkere læringsfællesskaber. Derved opbygges og udvikles både den professionelle kapacitet og dømmekraft.

Dokumentationen kan både være kvantitative og kvalitative data. Dokumentation til udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer kan være personalets beskrivelser, iagttagelser eller videooptagelser af den pædagogiske praksis. Dokumentation af børnenes udbytte kan eksempelvis være børnenes egne produktioner, meninger, udtryk for trivsel, hvad de er optagede af og forældrenes informationer, holdninger og tilfredshed. Dokumentation er også det pædagogiske personales erfaringer, viden fra observation af børnenes leg og fortællinger fra praksis. Sidst men ikke mindst er data også viden baseret på forskning, resultater af evidensbaserede undersøgelser, socioøkonomisk, vurderingsredskaber til fx sprog og robusthed mv. Der skal være balance mellem de ressourcer, der bruges på at dokumentere på den ene side og det udbytte, som det pædagogiske personale får, på den anden side.

Den pædagogiske dokumentation og refleksionspraksis vil tage afsæt i de bærende principper for Stærkere Læringsfællesskaber.

Vi udarbejder en fælles skabelon til refleksion/evaluering af praksis og praksiseksempler. Den samlede personalegruppe arbejder med evaluering og brugen af praksishistorier vil blive en del af denne proces. Hovedsagelig bruger vi en lidt revideret udgave af SMTTE- modellen. Til den daglige dokumentation til os selv samt forældrene, bruger vi billeder samt et skriv om lidt pædagogiske overvejelser omkring aktiviteten. Disse billeder kan også suppleres af børnenes syn/oplevelse af aktiviteten.

På personalemøder vil vi have en refleksionspraksis, hvor vi bl.a. ud fra dokumentationen arbejder med vores opsatte mål. Samtidig vil vi i bestyrelsen arbejde med, hvordan vi etablerer en god og løbende forældreinddragelse.

14. Evaluering

Udover at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet er dagtilbudslederen også ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål for de seks læreplanstemaer og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Evalueringen skal offentliggøres.

Evalueringen baseres på den indsamlede dokumentation, herunder den løbende pædagogiske dokumentation og de systematiske refleksioner, der foregår i det enkelte læringsfælleskab blandt ledere og pædagogisk personale.

Vi vil arbejde med fokus på at etablere en god evalueringskultur i Højvang. Ledelsen og det faglige fyrtårn skal være garanter for at sikre kvaliteten og arbejdet med evaluering, for derved at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø. Vi vil arbejde med at skabe en systematisk og lettilgængelig evalueringskultur, der sikrer organisatorisk læring på baggrund af den viden, som vi kommer frem til løbende. I dette arbejde vil vi være særligt opmærksomme på det enkelte barns perspektiv og børnemiljøet.

Arbejdet med den pædagogiske læreplan skal evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle af det pædagogiske arbejde. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi arbejder med fokus på en stærk evalueringskultur, hvor praksis analyseres og udvikles med fokus på forbedring. Alle holder sig fagligt opdaterede og opsøger ny viden, der understøtter en god pædagogisk hverdag for både børn og voksne.

Vi vil løbende tage fotos, som illustrerer dagligdagen i børnehaven, og dokumenterer arbejdet med de individuelle læringsmål. Vi vil sørge for, at en del af disse billeder bliver lagt ud på intra, så vores forældre har mulighed for at opleve en del af børnehavens liv. Disse billeder vil blive suppleret med en lille fortælling om, hvad aktiviteten går ud på. Vi vil også lade børnene fortælle om den pågældende aktivitet, og der vil blive skrevet under papirbillederne eller tegninger/plancher.

På den måde sikrer vi, at det bliver nærværende, og børnene får formuleret sig om deres hverdag, deres oplevelser og erfaringer. Ligeledes vil der på den måde knytte sig en skriftlig historie til billederne, en praksisfortælling, som gir forældrene mulighed for at tale med deres barn om det oplevede.

Vi vil også lave nogle videooptagelser, som vi vil tage med i evalueringsprocessen.

Vi vil bruge praksisfortællinger som dokumentation i forhold til de opstillede læringsmål i de forskellige temaer. Vi skal alle i arbejdet med et læreplanstema, sørge for at skrive nogle praksisfortællinger ned, både mens temaet står på og i den kommende periode (nærmere aftales fra tema til tema), så vi har noget konkret til evalueringen.

Whiteboardtavlen vil blive brugt som informationskilde til forældrene (sammen med intra) På tavlen vil det fremgå, hvilke oplevelser og aktiviteter dagen har indeholdt. Vi har udarbejdet en plan for at sikre, at der bliver skrevet på den hver dag.

Læreplanen skal evalueres hver andet år. Der vil vi arbejde med de løbende evalueringer og praksisfortællinger, der peger på fornyet praksis undervejs. Vi vurderer og opsamler så, om nye mål samt belysning af disse, hænger sammen med læreplanen og værdierne - og om der stadig ses sammenhæng imellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes udvikling.